

Nr. Prot.
Nr. Dok. 202300838/2

Tiranë ___/___/2023

Lënda: *Rekomandohet përmirësimi i menjëhershëm i kushteve dhe i trajtimit të të dënuarve dhe paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Kosovë, Lushnjë.*

Drejtuar: **Z. Admir ABRIJA**
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Apostol LUCA
Drejtor i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale

KOSOVË -LUSHNJË

Të nderuar,

Duke ju falenderuar për bashkëpunimin e deritanishëm midis institucioneve tona, si dhe duke vlerësuar angazhimin për punën e stafit të institucionit që ju drejtoni, në vijim po ju njohim me gjetjet dhe rekomandimet pas inspektimit të paparalajmëruar që institucioni i Avokatit të Popullit kreu në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Kosovë, Lushnjë.

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës, Trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues, në vijim "Mekanizmi Kombëtar", ose (MKPT), seksion pranë Avokatit të Popullit, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999 "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar dhe nenin 81 të ligjit nr.81, datë 25.06.2020 "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", kreu një inspektim periodik në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) në Kosovë-Lushnjë më datë 28.09.2023, sipas planit të inspektimit të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin z. Hazbi Selita dhe znj. Nerila Qafzezi, me detyrë nd/komisionerë pranë Mekanizmit Kombëtar.

Objektivi kryesor i inspektimit ishte vlerësimi i kushteve në IEVP Kosovë-Lushnjë, për garantimin e sigurisë, jetës, shëndetit dhe krijimin e ambienteve të përshtatshme për të burgosurit që vuajnë dënimin në këtë institucion, me qëllim rehabilitimin dhe ri-integrimin e tyre; trajtimi dhe respektimi i të drejtave të të dënuarëve në përputhje me dispozitat ligjore dhe nënligjore, si dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim; kontrolli dhe administrimi i dokumentacionit që evidenton punën e kryer sipas sektorëve, si dhe masat

e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit të bëra në inspektimin e mëparshëm.

Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar, pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, ka të drejtën e detyrimit kushtetues dhe ligjor t'ju parashtrijë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime të përgjithshme

Grupi i inspektimit bazuar në metodologjinë e inspektimit në burgje, zhvilloi paraprakisht një takim me drejtorin e institucionit z. Apostol Luca dhe me shefin e policisë z. Bledar Metaj i cili u njoh me qëllimin e inspektimit.

Në takim, drejtuesi i institucionit informoi grupin e inspektimit për situatën e popullimit të të dënuarve në institucion, gjendjen dhe kushtet në të cilat ndodhen ambientet e dhomave dhe atyre të përbashkëta në regjimin e brendshëm, ku mbahen dhe trajtohen të dënuarit, masat e marra nga secili nga sektorët dhe shërbimi i sigurisë së institucionit për garantimin dhe mbrojtjen e të drejtave ligjore të të dënuarve në këto ambiente, mënyrën e funksionimit të sistemit të trajtimit dhe zgjidhjes së kërkesë/ankesave, gjendjen shëndetësore dhe psiko-sociale të të dënuarve, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të institucionit të Avokatit të Popullit nga inspektimi i mëparshëm.

Nisur nga infrastruktura e godinave në regjimin e brendshëm, elementët e sigurisë, cilësia e shërbimeve që ofrohen, si dhe ambientet e jashtme që shërbejnë për ajrim dhe aktivitete të përbashkëta, theksojmë se IEVP në Kosovë-Lushnjë **nuk garanton** standarde të kënaqshme përsa i përket kushteve për të dënuarit.

Sipas informacionit, IEVP Kosovë-Lushnjë, bazuar në Urdhrin e Ministrit të Drejtësisë nr.381, datë 19.07.2019 "Për disa ndryshime në Urdhrin nr.8927/1, datë 27.09.2018 të Ministrit të Drejtësisë "*Për kategorizimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale*", kategorizohet "*Burg i sigurisë së zakonshme*", me një seksion në siguri të zakonshme.

Kapaciteti fizik i institucionit ishte për mbajtjen, akomodimin dhe garantimin e kushteve për trajtimin dinjitoz të **189** personave. Në ditën e inspektimit në ambientet e regjimit të brendshëm ndodheshin 177 të dënuar, të cilët ishin akomoduar sipas sipërfaqeve të dhomave të banimit, të përcaktuar sipas urdhërit të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve¹.

Gjithashtu, grupi i inspektimit kërkoi informacion për situatën e popullimit edhe për periudhën e fundit 6 mujore, ku rezultoi si më poshtë:

- Muaj Prill 141 persona;
- Muaj Maj 134 persona;
- Muaj Qershor 132 persona;
- Muaj Korrik 153 persona;
- Muaj Gusht 153 persona;
- Muaj Shtator 177 persona;

---

¹ Urdhër nr. 735 prot, datë 04.05.2023 "Për përcaktimin e kapaciteteve të Institucioneve të Ekzekutimit të Vendimeve Penale".

Referuar statistikave dhe informacionit të drejtuesve të institucionit, nuk u evidentua që institucioni të ketë patur situata mbipopullimi apo raste të personave që flenë me dyshekë të vendosur në tokë.

Institucioni i Avokatit të Popullit kërkon që IEVP Kosovë-Lushnjë, në vijimësi duhet të mbajë parasysh që sipas nenit 33, pika 4, të ligjit nr.81, datë 25.06.2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, parashikohet se në vendosjen e të burgosurve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo Institucioni të Ekzekutimit të Vendimeve Penale, si dhe kushtet e mundësitë e të burgosurve, por në çdo rast duke iu siguruar hapësirë jo më pak se 9 m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4 m² për çdo të burgosur, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar.

Godinat në regjimin e brendshëm dhe infrastruktura e institucionit, garantonin sigurinë dhe kushtet e qëndrimit të të dënuarve, për kryerjen e veprimeve sipas orarit ditor, por dhe për të përballuar dinamikën e hyrjeve të reja dhe transferimit të të dënuarve nëpër IEVP të tjera, sipas kërkesave të tyre.

Organika e IEVP Kosovë-Lushnje ishte e miratuar me urdhrin nr.174, datë 19.10.2022 të Kryeministrit të Shqipërisë “Për miratimin e strukturës dhe të organikës së Drejtorisë së së Përgjithshme të Burgjeve dhe të sistemit të institucioneve të saj”. Ajo përbëhet nga **137 punonjës**, nga të cilët 34 punonjës civil dhe 103 punonjës me status policie.

Sipas informacionit, institucioni aktualisht ka mungesa në organikë:

- punonjës civil: 1 vend vakant, 1 punonjës mirëmbajtës;
- punonjës policie: 7 vende vakante, (3 PRM dhe 4 PRB).

Mungesat në organikë të stafit civil nuk ndikonin në ofrimin e shërbimeve dhe trajtimin e të dënuarve. Ndërsa, mungesat në sektorin e policisë, kryesisht në pozicionin e specialistit të policisë të rolit të mesëm (3 oficerë) dhe specialistit të rolit bazë (4 oficerë), ndikonin në nivelin e gatishmërisë dhe të sigurisë të këtij institucioni. Ndaj vlerësojmë se, është nevojshme plotësimi sa më parë i vendeve vakante në sektorin e policisë.

Sa i takon plotësimin të rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit nga inspektimi i datës 03.11.2022², nga informacioni dhe evidentimi në vend i kushteve ku mbahen dhe trajtohen të dënuarit, si dhe nga intervistat konfidenciale të zhvilluara me grupe e individë në këtë institucion, rezultoi se:

1. Ishte zbatuar rekomandimi, për të krijuar ambientet e përshtatura për të ofruar shërbimet shëndetësore.
2. Ishte zbatuar pjesërisht rekomandimi, për pajisjen e kuzhinës me frigorifer për të mbajtur produktet sipas stinëve, por nuk ishte zbatuar rekomandimi për zëvendësimin e enëve të vjetëruara të kuzhinës që shërbejnë për shpërndarjen e ushqimit të të dënuarve, me enë të reja.
3. Ishte zbatuar rekomandimi, për organizimin e vizitave periodike me mjek psikiatër për të dënuarit me probleme të shëndetit mendor në Spitalin Rajonal Lushnjë.

---

² Dërguar rekomandimi nr. K4/I81-2 prot, datë 12.12.2022 “Për përmirësimin e kushteve dhe të trajtimit të të dënuarve në IEVP Kosovë-Lushnjë”.

4. Ishte zbatuar pjesërisht rekomandimi, në bazë të urdhrin nr.674 prot, datë 21.01.2019, të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve për normativën për konsumimin e ujit të pijshëm në masën 130 litra në ditë për të dënuarit, por jo për furnizimin me ujë në 24 orë pa limit për I EVP Kosovë-Lushnjë.
5. Ishte zbatuar rekomandimi, për shtimin e produkteve sipas stinës, si dhe ushtrimin e kontrolleve të vazhdueshme nga drejtuesit e institucionit për këtë problematikë.
6. Ishte zbatuar rekomandimi, për furnizimin me detergjentë dhe pajisje higjieno-sanitare shtesë sipas normativave mujore për të burgosurit, për mbajtjen e higjienës dhe pastërtisë personale, dhomave të banimit dhe ambienteve të përbashkëta, si dhe të marrjes së firmave të cilat vërtetojnë marrjen në dorëzim të këtyre materialeve prej tyre.
7. Ishte zbatuar rekomandimi, për plotësimin e organikës së sektorit të çështjeve shoqërore me 2 punonjës psikolog/punë sociale, riorganizimin dhe vënien në efikasitet të punës së këtij sektori, me qëllim shtimin e kontakteve periodike të stafit me të burgosurit, si dhe hartimin e programeve për rehabilitimin, këshillimin, ri-integrimin e të burgosurve dhe organizimin e aktiviteteve edukative e social-kulturore-sportive me të burgosurit.
8. Ishte zbatuar rekomandimi, për plotësimin e palestrës me materiale, si gira, shtanga sipas peshës dhe vegla të tjera që ndihmojnë të burgosurit të kalojnë kohë shlodhëse në këtë drejtim.
9. Ishte zbatuar rekomandimi, për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV) në I EVP Kosovë-Lushnjë.
10. Ishte zbatuar rekomandimi, për pajisjen e institucionit me autoambulancë, për transportin e të sëmurëve në rastet e emergjencave shëndetësore.
11. Ishte zbatuar rekomandimi, për shtimin e takimeve online duke zëvendësuar ato fizike sipas kërkesave të të burgosurve.

Ndërkohë, disa nga rekomandimet ende nuk kishin gjetur zbatim dhe konkretisht:

1. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për gjetjen e fondeve përkatëse për ndërtimin/rikonstruksionin e godinave të banimit të të dënuarve në I EVP Kosovë-Lushnjë, për të siguruar ambiente të përshtatshme dhe dinjitoze³.
2. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për hidroizolimimin e tarracës të godinës së banimit, për eliminimin e lagështirës në dhomat e të dënuarve dhe në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve.
3. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për përmirësimin e kushteve të higjienës në kuzhinë dhe ambientet e përbashkëta.
4. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për plotësimin e pozicionit të mjekut me kohë të plotë ose me 2 mjekë me kohë të pjesshme, me qëllim ofrimin e shërbimit shëndetësor për të burgosurit, mbi bazën e standardeve të parashikuara në legjislacionin në fuqi dhe protokolleve shëndetësore, sipas kategorive të të sëmurëve.
5. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për akomodimin e personave të moshës 18-21 vjeç në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualin e sigurisë për këtë kategori.
6. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për të realizuar mbulimin me kamera në të gjithë ambientet e I EVP Kosovë-Lushnjë, pasi masa 45% që mbulohet aktualisht është e papërshtatshme.

³ Institucioni i Ekzekutimit të Vendime Penale Kosovë-Lushnjë me shkresën nr. 3266/1 prot, datë 12.01.2023, ka kthyer përgjigje rekomandimeve tona.

7. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për eliminimin e plotë të lagështirës në ambientet e kuzhinës, si dhe për lyerjen dhe mbajtjen pastër të këtyre ambienteve në IEVP Kosovë-Lushnjë.
8. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për përmirësimin e menjëhershëm të kushteve në dhomat e observimit dhe veçimit, si dhe pajisjen me shtretër e mjetet e nevojshme.
9. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për instalimin në godinën e të dënuarve të sistemit qendror për ngrohje/ftohje, si dhe ndërprerjen e lidhjeve të kablllove të rezistencave elektrike që përdoren për ngrohje, pasi përbëjnë rrezik për jetën e të dënuarve.
10. Nuk ishte zbatuar rekomandimi, për shtimin e operatorëve telefonikë dhe vënien në punë të aparateve të telefonave që ndodhen në regjimin e brendshëm, për plotësimin e nevojave të të burgosurve për kryerjen e bisedave telefonike me familjarët e tyre.

Inspektimi i MKPT-së në IEVP Kosovë-Lushnjë u krye pa paralajmërim dhe pa mbikëqyrjen e stafit të institucionit gjatë zhvillimit të intervistave konfidenciale me të dënuarit, si dhe u zhvillua në përputhje me procedurat e parashikuara në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.

Në përfundim, grupi i inspektimit administroi gjithashtu kopje të dokumentacionit të disa praktikave sipas sektorëve, konkretisht:

- Organikën e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Kosovë-Lushnjë.
- Planin e aktivitetit për vitin 2023,
- Detajimin e buxhetit për vitin 2023;
- Organikën e punës për të burgosurit;
- Listën e të dënuarve të shëndetit mendor;
- Listën e vendosjes së të dënuarve nëpër dhoma;
- Planin e punës nga sektori i edukimit për muajin shtator 2023;
- Raport incidenti;
- Dosjen Psiko-Sociale;
- Kopje të regjistrit të kërkesë/ankesave;
- Kërkesë bashkëpunimi me Drejtorinë Rajonale të Ofrimit të Formimit Profesional Publik;
- Plan pune për mosha 18-21 vjeç;
- Kontratë individuale e punës.

Trajtimi i të dënuarve

Grupi i inspektimit të MKPT-së u informua nga drejtuesit e institucionit, por zhvilloi edhe intervista konfidenciale me të burgosurit, në lidhje me trajtimin e tyre nga stafi i institucionit, me qëllim identifikimin e rasteve të dhunës, përdorimin e forcës fizike tej kufijve të parashikuar me akte normative apo ushtrimit të presionit psikologjik ndaj kësaj kategorie.

Nga intervistat e zhvilluara me të dënuarit, grupi i inspektimit nuk evidentoi raste apo pretendime për keqtrajtime dhe tejkalim të forcës fizike nga punonjësit e sigurisë të këtij institucioni. Në intervistat me të dënuarit, grupi i monitorimit nuk mori ankesa prej tyre, dhe sikurse ata pohuan në këto intervista, marrëdhëniet e stafit me të burgosurit, janë të mira dhe korrekte.

Grupi i inspektimit, verifikoi edhe plotësimin e kushteve materiale të jetesës për të dënuarit në këtë institucion. Inspektimi u përqëndrua kryesisht tek kushtet e banimit, higjiena personale, kushtet sanitare, veshjet, cilësia e përgatitjes dhe shpërndarjes në kohë e ushqimit, ndriçimi, ventilimi, ngrohja, ambientet e takimit me familjarët, komunikimi telefonik dhe monitorimi me kamera i ambienteve të përcaktuara sipas skemës së sigurisë.

Gjithashtu, gjatë inspektimit u evidentua se nuk kishte emërtesë të ndarjeve të ambienteve të përbashkëta, të atyre të kujdesjes shëndetësore, të takimeve speciale, të ambienteve për takimet me familjarët sipas godinave përkatëse, për orientimin sa më mirë të të dënuarve në ofrimin e shërbimeve në këtë institucion.

Nga intervistat konfidenciale të zhvilluara me të dënuarit, rezultoi se kishte disa ankesa që ishin të lidhura kryesisht me kushtet e përgjithshme të jetesës në institucion. Ato konsistonin në prezencën e lagështirës në disa dhoma banimi dhe kryesisht në ambientet e përbashkëta, si në tualete dhe dushe; problemet me sistemin elektrik dhe mungesën e sistemit qendror për ngrohje/ftohje, për t'iu përshtatur kushteve klimaterike; mungesën e ujit të ngrohtë për larjen e trupit; etj.

Gjatë inspektimit, evidente në këtë institucion ishte mosfunksionimi i sistemit qendror për ngrohje/ftohje në regjimin e brendshëm. Në mungesë të këtij sistemi, të dënuarve u ishte mundësuar futja e ventilatorëve freskues në periudhën e verës dhe kaloriferëve ose rezistencave ngrohëse në periudhën e dimrit.

Po ashtu, nga intervista me të dënuarit, detergjentët të cilët shërbejnë për mbajtjen pastër të higjienës personale dhe të ambienteve në regjimin e brendshëm shpërndaheshin sipas normativave. Sektori i logjistikës kishte një regjistër të veçantë ku evidentohet marrja e normativave mujore.

Në intervistat me të dënuarit, u ngrit si shqetësim mungesa në organikë e një mjeku me kohë të plotë, për shkak të nevojës që ata kishin për kryerjen në kohë të vizitave mjekësore apo lëshimit të rekomandimeve për vizita mjekësore, pranë mjekëve specialistë në Spitalin Rajonal Lushnjë. Mjeku që kryente detyrën në këtë institucion, nuk ishte me kohë të plotë, por ishte i punësuar me kontratë me kohë të pjesshme, në 4 orë të çdo dite të javës dhe koha për të kryer vizita mjekësore nuk ishte e mjaftueshme sipas të dënuarve, pasi numri i kërkesave të të burgosurve për vizita mjekësore, ishte i lartë. Sipas mbikëqyrjes së regjistrave dhe kontaktit me infermierin e turnit, kjo situatë nuk kishte kufizuar të drejtën e të dënuarve për të marrë shërbim shëndetësor më të specializuar pranë spitaleve apo klinikave mjekësore, që ndodhen në qytetin e Lushnjës. Gjithashtu sipas të dënuarve shërbimi mjekësor në këtë institucion nuk ishte në nivelin e kërkuar dhe nuk ofrohej brenda standardeve të parashikuara në ligj dhe në akte nënligjore.

Koha në dispozicion për vizitat mjekësore nga mjeku, ishte në varësi të numrit të kërkesave dhe diagnozës që paraqisnin të dënuarit dhe kryhej brenda ditës ose maksimumi brenda 2 ditëve. Ndërsa, vizita mjekësore pranë mjekëve specialist në Spitalin Rajonal të Lushnjës, në bazë të rekomandimit të mjekut të institucionit, kryhej në varësi të garantimit të masave të sigurisë për lëvizjen e të sëmurëve nga IEVP për në spital, menjëherë për rastet urgjente ose brenda 2 ditësh.

Furnizimi me ujë kryhej nga rrjeti i ujës-jellësit, nëpërmjet një linje të dedikuar për këtë institucion. Ambientet në regjimin e brendshëm furnizohen me ujë, sipas grafikut të afishuar dhe të miratuar nga titullari i institucionit, tre herë në ditë me nga dy orë. Të burgosurit, nuk kishin ankesa për furnizimin me ujë, por kishin kërkesë që furnizimi me ujë të ishte i pandërprerë, me qëllim që të përgjigjet nevojave të të burgosurve për mbajtjen e higjienës personale, si dhe pastërtinë e ambienteve të banimit dhe atyre të përbashkëta.

Organika e të dënuarve të punësuar, kishte të miratuar 18 persona dhe në listëpagesën e muajit të fundit ishin punësuar 18 të dënuar në pozicione pune si nd/kuzhinier, sanitar, mirëmbajtjes, lavanderi, berber etj. Institucioni kishte lidhur kontratat e punës me të punësuarit dhe pagesat kryheshin çdo muaj, duke i derdhur në numrat e llogarive të të punësuarve në bankat e nivelit të dytë. Në çdo rast, IEVP Kosovë-Lushnjë garanton se fondi i pagave për 18 të punësuarit e miratuar nga DPB-ja është në buxhetin e institucionit, dhe është efektiv pasi të hapen numrat e llogarisë në bankë nga çdo i punësuar.

Masat mbrojtëse

Vëmendje e veçantë gjatë inspektimit, iu kushtua verifikimit të procedurave që ndiqen nga stafi i institucionit për trajtimin dhe zgjidhjen e kërkesë/ankesave të të dënuarve nga administrata e institucionit, funksionimit të Komisionit të Pritjes të Burgosurve që hyjnë në institucion, si dhe funksionimit të Komisionit për Dhënien e Masave Disiplinore dhe trajtimit të të dënuarve me masë disiplinore.

E drejta e të burgosurve për të paraqitur kërkesë/ankesë është e parashikuar në nenin 58 të ligjit nr. 81, datë 25.06.2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”. Nga kontrolli i dokumentacionit dhe nga intervistat me të dënuarit, u evidentua se, sistemi i kërkesë/ankesave të institucionit funksiononte sipas kërkesave të parashikuara në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve dhe urdhrin të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve⁴. Sipas praktikës së ndjekur, specialistët e sektorit të çështjeve shoqërore ishin personat përgjegjës të autorizuar të cilët çdo ditë merrnin kërkesë/ankesat e të dënuarve/paraburgosurve. Pasi regjistroheshin në regjistrin përkatës që mbahej në sektorin e protokoll-arshivës, kërkesë/ankesat i dërgoheshin drejtorit të institucionit. Punonjësit specialistë të sektorëve, sipas shënimeve të drejtuesit të institucionit, merreshin me trajtimin dhe kthimin e përgjigjes ankuesit, brenda afatit të përcaktuar në Rregulloren e institucionit⁵.

Nga verifikimi i regjistrin të kërkesë/ankesave, për periudhën janar-maj 2023 ishin regjistruar 512 kërkesa nga të dënuarit, me objekt takimi me familjarë, biseda në “skype” me familjen, aplikim për hapje llogarie në bankë, kryerjen e vizitave mjekësore nga mjeku, vizitë pranë mjekut specialist në Spitalin Rajonal Lushnjë, pajisjen me kopje të vendimit të gjykatave, konsulenca juridike, takim me drejtorin e institucionit, blerje Tv, etj. Grupi i inspektimit nuk mori ankesa në lidhje me procedurat që ndiqen nga stafi i institucionit në lidhje me trajtimin dhe zgjidhjen e kërkesave të tyre nga drejtuesit e institucionit, por

---

⁴ Neni 58, të ligjit Nr.81/2020: “I burgosuri ka të drejtë të paraqesë kërkesë ose ankesë drejtuar personelit të institucionit, Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve, ministrit të Drejtësisë, Avokatit të Popullit, organizatave ndërkombëtare, organizatave jofitimprurëse, vendase dhe të huaja, prokurorit ose gjykatës së vendit të ekzekutimit të vendimit penal, si dhe personave që sipas nenit 51 të këtij ligji kanë të drejtë të vizitojnë institucionin.”

⁵Neni 58 i ligjit Nr.81/2020: “Çdo institucion mban dhe përditëson regjistrin e kërkesave ose të ankesave të të burgosurve në formë shkresore dhe elektronike”.

ata ngrinin si pretendim, mungesën e kontaktit me juristin e institucionit, në lidhje me dhënien e asistencës ligjore për çështje që shqetësojnë të dënuarit.

Grupi i inspektimit verifikoi gjithashtu procedurat që ndiqen nga stafi i institucionit për hyrjet e reja të të dënuarve në institucion, për ngritjen dhe funksionimin e Komisionit të Pritjes, intervistimin e të dënuareve, evidentimin e gjendjes shëndetësore dhe psiko-sociale të tyre, mënyrën e plotësimit të regjistrit dhe dosjes personale për secilin të paraburgosur, etj⁶. Nga verifikimi i dokumentacionit, u konstatua se, procedura e pranimit të të dënuarve që hyjnë në institucion zbatohet në mënyrë korrekte nga Komisioni i Pritjes, praktikë kjo e cila ishte e evidentuar në libër dhe në regjistrin përkatës. Shenjat e dëmtimeve fizike, të identifikuara në vizitën e pranimit, regjistroheshin në një regjistër të veçantë së bashku me shpjegimet rreth rrethanave të shkaktuara. Për rastet, kur të dhënat dhe faktet krijojnë bindjen e arsyeshme se ndaj tij mund të jetë kryer vepër penale, personeli i IEVP-së njoftonte menjëherë organet e procedimit penal në përputhje me parashikimet e Kodit të Procedurës Penale. Regjistri që administrohet nga Komisioni i Pritjes, ishte i sekretuar dhe i protokolluar në sekretarinë e institucionit.

Komisioni disiplinor ishte i ngritur dhe funksiononte me urdhër të drejtorit të institucionit⁷, i cili mbledhjet jo më vonë se 48 orë nga momenti i konstatimit të shkeljes disiplinore nga i dënuari. Sipas dokumentacionit, mjeku i institucionit përgatiste një raport mjekësor paraprak, ku shprehej për gjendjen shëndetësore të të dënuarit ndaj të cilit kishte filluar procedura disiplinore. Raporti vihej në dispozicion të komisionit disiplinor dhe shqyrtohej prej tij për efekt të përcaktimit të masës disiplinore. Mjeku i institucionit jepte sqarime për gjendjen shëndetësore të të dënuarit nëse i kërkohej nga komisioni disiplinor, por merrte pjesë dhe ishte pa të drejtë vote në mbledhjet e komisionit disiplinor.

Aparatet e telefonave me kartë, ishin të instaluar në korridoret e secilit prej seksioneve në regjimin e brendshëm. Ata ishin në gjendje pune dhe nga intervistat me të dënuarit, ata deklaruan se flisnin me familjarët e tyre rregullisht 2 herë në javë, por të dënuarit kërkonin që të shtoheshin aparatet e telefonit në seksione, pasi nga dy kompani telefonike që operonin në sistemin e burgjeve, aktualisht ishte vetëm një kompani, gjë e cila ka sjellë për pasojë rritjen e çmimit të kartave telefonike dhe uljen e minutave të bisedave telefonike. Ky shqetësim është ngritur nga të burgosurit edhe në IEVP-të e tjera.

Grupi i inspektimit konstaton se në IEVP Kosovë-Lushnjë nuk ishin afishuar posterat me të drejtat e të dënuarve, nëpër sektorët e regjimit të brendshëm të këtij institucioni për të qenë të aksesueshëm për të dënuarit dhe për t'u njohur sa më mirë me të drejtat e tyre.

Grupi i inspektimit, verifikoi komunikimin me telefon me institucionin e Avokatit të Popullit, në numrat e kontaktit që ishin të afishuara në hollin e secilit sektor. Nga verifikimi rezultoi se, të dënuarit mund të komunikonin në çdo kohë dhe pa pagesë, sikurse parashikohet në ligjin nr. 81/2020 “Për të drejtat e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve” dhe Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.

---

⁶ Neni 38 i ligjit nr. 81/2020: “Komisioni i pritjes informon të burgosurin në një gjuhë të kuptueshme për të drejtat dhe detyrimet e tij, të drejtat e tij për këshillim e ndihmë juridike të garantuar nga shteti, për rregullat e procedurat e paraqitjes së kërkesave dhe ankesave, rregulloren e institucionit. I burgosuri ka të drejtë të disponojë informacionin me shkrim”.

⁷ Neni 66 i ligjit nr. 81/2020: “Komisioni disiplinor merr vendim për dhënien e masës disiplinore pasi ka dëgjuar më parë të burgosurin ndaj të cilit ka filluar procedimi disiplinor”.

Për sa i përket sistemit të monitorimit me kamera në ambientet e IEVP në Kosovë-Lushnjë, ishin të instaluar 36 kamera, që mbulonin 45% të territorit në institucion, ku vëzhgimi i tyre ishte funksional. Në IEVP Kosovë-Lushnjë monitoroheshin ambientet e regjimit të brendshëm, si dhe pjesërisht mjediset e jashtme të institucionit përgjatë 24 orëve. Të dhënat nga regjistrimet e kamerave ruhen në server për një periudhë 30 ditore. Pjesa më e madhe e ambienteve ishte e pa mbuluar me monitorimin me kamera në masë 55% të ambienteve të IEVP-së Kosovë-Lushnjë, për mbajtjen në vëzhgim të të gjitha ambienteve të këtij institucioni. Një gjë e tillë mund të jetë indicie për cënimin e elementeve të sigurisë së institucionit, por edhe për garantimin e zbatimit të të drejtave të të dënuarve.

Theksojmë se mbikëqyrja me kamera e të gjitha mjediseve të IEVP-së, përveç mjediseve ku çënohet privatësia, është vlerësuar nga ana e institucionit të Avokatit të Popullit, si një masë mbrojtëse ndaj personave të privuar nga liria për tri arsye:

Së pari, mbikëqyrja me kamera ka një efekt parandalues për veprime të kundraligjshme që mund të kryhen, si nga ana e të dënuarve, ashtu dhe nga vetë punonjësit e policisë së burgjeve.

Së dyti, mbikëqyrja me kamera dokumenton shumicën e ngjarjeve brenda ambienteve të burgjeve dhe paraburgimeve, si dhe jep garanci për një gjykim objektiv dhe të paanshëm për masat disiplinore apo penale që duhet të merren ndaj individëve përgjegjës.

Së treti, dokumentimi filmik është një material mbi të cilin mund të konsultohen mjaft të dhëna apo pretendime për trajtimin e të dënuarve dhe mund të nxirren përfundime të vlefshme dhe të paanshme në rekomandimet apo raportet përkatëse që harton vetë Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve, si dhe institucionet monitoruese të pavarura.

Kushtet materiale

Grupi i inspektimit verifikoi edhe kushtet materiale, të cilat janë të rëndësishme për respektimin e standardeve normale të jetesës. Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Kosovë-Lushnjë **është një institucion i vjetër i ndërtuar në vitin 1976, si godinë.** Infrastruktura e institucionit përbëhet nga dy godina tre katëshe, me 44 dhoma në total.

Godinat dhe ambientet e dhomave të banimit në regjimin e brendshëm, ishin në gjendje të amortizuara, **lagështira ishte e evidente në disa ambiente si në dhomat e banimit, dhomat e veçimit e të observimit dhe më e theksuar ishte në ambientin e tualeteve në këtë institucion.** Niveli i lagështirës ishte tej normave të lejuara dhe për pasojë një gjë e tillë, ndikon drejtëpërdrejt në jetën dhe shëndetin e të dënuarve, si edhe për vetë punonjësit e policisë së burgut.

Muret e brendshme të këtyre ambienteve, ishin të dëmtuar nga prania e lagështirës, si dhe ndihej era e rëndë e mykut. Sipas informacionit të drejtuesve të institucionit, shkaku i lagështirës ishte se tarracat e godinave të banimit kishin nevojë për izolim dhe për rikonstruksion të ambienteve të brendshme. Nga ana e institucionit, ishin dërguar kërkesat me nevojat për investime drejtuar DPB, por ende nuk ishin siguruar fonde nga buxheti i shtetit për hidroizolim dhe tarracave të godinave. Prezenca e lagështirës në këto ambiente, dëmton rëndë shëndetin e personave që qëndrojnë aty, qoftë dhe për një periudhë të shkurtër kohore.

Baza materiale për akomodimin e të dënuarve dhe për jetesë normale, ishte e plotësuar. Në çdo dhomë banimi ishte siguruar kompletimi me krevat, dyshek, batanije e jastëkë dhe nga inspektimi nuk rezultoi të kishte asnjë person që flinte me dyshekë në tokë. Nga intervistat me të burgosurit, u evidentua fakti se pavarësisht se baza materiale përgjithësisht ishte e plotësuar, kishte të dënuar që deklarorin se batanijet dhe çarçafët i siguronin nga familjarët e tyre.

Ambientet në regjimin e brendshëm ishin sipas standardeve përsa i përket llojshmërisë, si klasat e edukimit dhe për këshillimin psiko-social në çdo sektor, dhomat për takimet me familjarët, dhomat e prindërimit në distancë, klasat ku zhvillohej mësimi dhe për kurset profesionale, biblioteka, etj.

E drejta e besimit respektohej, dhe në institucion kishte hapësira të veçanta për ushtrimin e fesë, e cila realizohej në ditët e caktuara. Aktivitetet fetare ofroheshin nga komuniteti mysliman shqiptar dhe shoqata kristiane e të burgosurve shqiptarë.

Ambientet në regjimin e brendshëm kanë energji elektrike 24 orë që furnizohet nga rrjeti elektrik. Ndërkohë, institucioni ka dhe burim energjie rezervë me gjeneratorë, për furnizimin me energji elektrike në rast ndërprerje.

Furnizimi me ujë kryhet nga Ndërmarrja e Ujësjetës Kanalizimeve Lushnjë, sipas një grafiku 3x2 orë në ditë. Pavarësisht shtimit të orarit të furnizimit me ujë, të dënuarit kërkonin ujë pa ndërprerje, sidomos gjatë stinës së verës, pasi koha e furnizimit me ujë ishte e pamjaftueshme për larjen e trupit dhe pastërtinë e ambienteve të banimit.

Ambienti i dusheve ishte i përbashkët për çdo seksion dhe kishte nevojë për lyerje dhe mbajtjen pastër nga ana higjiëno-sanitare. Duset ishin funksionale, por mungonin kokat e tyre.

Grupi monitorues inspektoi situatën e trajtimit, kushteve materiale dhe atyre higjiëne në ambientet e observim/veçimit. Ky ambient përbëhej nga 8 dhoma observimi dhe 1 dhomë veçimi. Në ditën e inspektimit, në ambientin e observimit u konstatua se, dhomat ishin pajisur me një krevat, dyshek, batanije, si dhe çarçafë. Ambienti në tërësi ishte i pastër nga ana higjiëno-sanitare, por kishte nevojë për lyerje. Në dhomat e veçimit mungonin pajisjet e domosdoshme për të përmbushur nevojat kryesore të jetesës, si tavolina, stola, komodina. Problematikë në këto ambiente ishte gjithashtu dhe mungesa e dushit për larjen e trupit të personave, pasi në mungesë të tij, larja e trupit duhet të bëhej në ambientet e dusheve të përbashkëta sipas sektorëve.

Në IEVP Kosovë-Lushnjë, funksiononte normalisht lavanderia, ku tashmë të 3 lavatriçet dhe 1 tharëse rrobash ishin në punë dhe të dënuarit merrnin shërbim pa vështirësi.

Në IEVP Kosovë-Lushnjë funksiononte rregullisht njësi tregtare online, për blerjen e produkteve të nevojshme për të dënuarit. Nga ana e subjektit privat që ofron këtë shërbim ishin të punësuar dy të dënuar, të cilët pasi merrnin çdo ditë kërkesat sipas nevojave të të dënuarve, kryenin porositë nëpërmjet pajisjes “iPaid” në dispozicion të tyre. Brenda 2-3 ditëve, porositë dërgohen nga subjekti privat nominalisht sipas kërkesave të të dënuarve. Në intervistat me të dënuarit, ata nuk ngritën ndonjë shqetësim në këtë drejtim.

Kuzhina ishte në katin e parë të hapësirës së ndërmjetme midis dy godinave. Ambienti brenda ishte në kushte jo të mira higjieno-sanitare. Pajisjet në të ishin të amortizuara dhe kampionët ushqimorë mbaheshin në frigorifer të mbyllur me dry. Kjo situatë është e përsëritur dhe Avokati i Popullit adreson se ruajtja e higjienës brenda standardeve nuk lidhet me fonde buxhetore, por me kryerjen e detyrës me përgjegjshmëri. Në kuzhinë funksiononte aspiratori, si dhe ndodhej e afishuar kuota ditore, menuja, si dhe librezat shëndetësore të personelit të kuzhinës. Gatimi i ushqimit kryhej sipas kategorive të përcaktuara në Rregulloren e Brendshme të Burgjeve, më vete për të dënuarit, për të punësuarit, si dhe për të sëmurët diabetik. Kuzhina nuk monitorohej nga sistemi i kamerave.

Personeli i kuzhinës përbëhej nga 4 kuzhinierë sipas strukturës organike dhe 2 ndihmës kuzhinierë, të punësuar nga radhët e të dënuarve, si dhe nuk kishte karroca për shpërndarjen e ushqimit deri tek të dënuarit. Në intervistat me të dënuarit, nuk u paraqitën ankesa lidhur me cilësinë e gatimit, pasi ajo ishte sipas urdhrit të përbashkët të Ministrisë të Drejtësisë dhe Ministrisë të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale⁸.

Regjimi dhe aktivitetet

Orari i veprimeve në regjimin e brendshëm ishte i miratuar dhe i afishuar në ambientet e regjimit të brendshëm, te vendi i kolonës ku qëndronte personeli i shërbimit të sigurisë për secilin sektor, në ambientet e klasave të edukimit, si dhe në vende të dukshme në ambientet e ajrimit. Ai përmbante veprimet e aktivitetit ditor, si dhe aktivitetet kulturore dhe sportive që zhvillohen sipas programit me të dënuarit.

Nga ana dokumentare, sektori i çështjeve shoqërore kishte të hartuar programe mujore pune, programe për trajtimet individuale psiko-sociale, si dhe plane mujore të aktiviteteve. Në rastin e festave kombëtare dhe festave fetare, në bashkëpunim me sektorin e policisë, ishin organizuar aktivitete të veçanta. Për secilin të dënuar ishin të plotësuara dosjet psiko-sociale.

Grupi i inspektimit, zhvilloi intervista me të burgosurit dhe mori informacion në lidhje me llojshmërinë e aktiviteteve. Të burgosurit deklarorin se të vetmet aktivitete që organizoheshin në institucion ishin lojrat e tavolinës, kalçeto dhe aktivitetet fetare, ndaj ata ngritën ankesa për mungesën e llojshmërisë së aktiviteteve kulturore dhe sportive, që paraqisnin interes për të burgosurit, si dhe për mungesën e kontakteve të përditshme të stafit psiko-social me të burgosurit, me qëllim dhënien e asistencës në lidhje me problematikat që ata i shqetësonin.

Në këtë aspekt, autoritetet e institucionit kanë detyrimin që të organizojnë aktivitete të veçanta me të burgosurit, sipas nevojave që ata kanë. Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon që të burgosurve duhet t'u organizohen veprimtari për kalimin e kohës së lirë, ku të përfshihen sportet, lojrat, aktivitetet kulturore, hobet dhe aktivitete të tjera. Gjatë veprimtarive të burgosurit duhet të lejohen të shoqërohen me njëri-tjetrin dhe bashkërisht të organizojnë kohën e lirë⁹.

---

⁸ Urdhër i përbashkët i Ministrisë të Drejtësisë nr.1126 prot., datë 22.02.2022 dhe Ministrisë të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nr.995/1 prot., datë 07.03.2022 "Për miratimin e normave të ushqimit ditor për të dënuarit".

⁹ Pika 27.6 dhe 27.7 e Rregullores Evropiane të Burgjeve.

Grupi i inspektimit u informua lidhur me respektimin e të drejtës të të dënuarve për të patur kontakte me familjarët. Ambienti i takimeve të të burgosurve me familjarët në I EVP Kosovë-Lushnjë, kishte 1 post për takime online nëpërmjet kompjuterit, 4 poste për takime fizike me familjarët, 1 dhomë prindërimi në distancë dhe 2 dhoma për takime speciale për të dënuarit me familjarë. Nga intervistat, rezultoi se të burgosurit zhvillonin 3 takime fizike, 1 takim online, dhe 8 biseda telefonike në muaj me familjarët e tyre, sipas përcaktimeve në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve¹⁰. Biseda online zgjaste deri në 20 minuta, për shkak dhe të fluksit të kërkesave për takime online të të dënuarve me familjarët e tyre. Grafiku i takimeve me familjarët, firmosej çdo ditë nga drejtori i institucionit.

Grupi i inspektimit nuk mori ankesa për zhvillimin e takimeve, por ata propozonin që me kërkesë të arsyetuar nga të burgosurit, takimi fizik të zëvendësohej me takime online me familjarët, brenda numrit të përgjithshëm të takimeve mujore, duke mos i kufizuar vetëm me një takim online.

Njëra prej dhomave speciale ishte pajisur me te gjithë hotelerinë e domosdoshme për këtë qëllim, por kishte nevojë për lyerje dhe mbajtje pastër nga ana higjieno-sanitare. Ndërsa dhoma tjetër kishte vetëm nje krevat pa dyshek, kishte lagështirë dhe erë të rëndë myku, si dhe kishte nevojë për lyerje dhe mbajtje pastër nga ana higjieno-sanitare.

Dhomat e prindërimit në distancë ishin të pajisura me orenditë e nevojshme, si tavolinë dhe karrige, nga ku të dënuarit mund të takonin fizikisht fëmijët e tyre. Gjatë takimeve të të dënuarve me fëmijët dhe familjarët e tyre, në këto ambiente respektoheshin masat e sigurisë, si dhe privatësia e takimit.

Institucioni kishte bibliotekë për të dënuarit. Ajo ishte funksionale, por kishte një numër të kufizuar me libra dhe nuk i përmbushin të gjitha kërkesat për lexim të të dënuarve. Gjithashtu, kërkesat për leximin e librave ishin të reduktuara vitet e fundit. Të dënuarit që kërkonin t'u ofrohej ky shërbim, pasi regjistroheshin nga punonjësi i bibliotekës, iu hapej një kartelë personale dhe nëpërmjet saj tërhiqnin dhe dorëzonin librat sipas kërkesave.

Në I EVP ishin 3 fusha futbollit, të cilat ndikojnë shumë në gjendjen shpirtërore dhe fizike të të dënuarve, por në 2 fusha mungojnë të gjitha elementet, si rrjeta, portat, etj, për të qenë sa më kreativ për këtë qëllim.

Në institucion kishte palestër, ku sipas planit të aktivitetit ditor të dënuarit zhvillonin ushtrime një orë në ditë për çdo kat sipas sektorëve përkatës. Në lidhje me kushtet materiale të palestrës të dënuarit nuk ngritën shqetësim për mungesë të materialeve, pasi ajo ishte pajisur plotësisht me mjetet e nevojshme si: gira, shtanga të ndryshme sipas peshave, shtrimin me tapet, etj.

Mekanizmi Kombëtar vë theksin për nevojat e ndërthurjes së aktiviteteve kulturore-sportive dhe edukative me të dënuarit sipas grup moshave dhe kategorive, si dhe hartimin e programeve për këshillimin dhe trajtimin individual të këtyre personave, me qëllim që ata të kenë mundësi të ndërveprojnë me njëri-tjetrin, si dhe të mbushin sado pak atë

---

¹⁰Aktualisht takimet me familjarët në të gjitha burgjet e vendit zhvillohen 4 herë në muaj, nga këto 3 takime fizike dhe 1 takim online, në bazë të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve, miratuar me VKM nr.209, datë 06.04.2022.

boshllëk psikologjik dhe edukativ, që krijohet tek këta persona nga mungesa e aktiviteteve kulturore dhe sportive me botën jashtë, gjatë periudhës të vuajtjes së dënimit.

Është për t'u theksuar se një ndër qëllimet e institucioneve penitenciare është riintegrimi në shoqëri i personave, në momentin që do të lënë burgun. Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se *“regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshtatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror¹¹”*.

Avokati i Popullit vlerëson se pavarësisht hapave të bëra në këtë drejtim Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve duhet të marrë masa që përtej dokumenteve strategjike, komponenti i integritetit të ketë një përmirësim thelbësor në vitet në vijim.

Shërbimi Shëndetësor

Grupi i inspektimit, gjatë vizitës inspektuese në IEVP Kosovë-Lushnjë i kushtoi një rëndësi të veçantë funksionimit dhe cilësisë së ofrimit të shërbimit shëndetësor të të dënuarve, për garantimin dhe ruajtjen e shëndetit të këtyre personave që vuajnë dënimin ose janë në pritje të dënimit në regjimin e burgjeve, krahasuar me standardet e përcaktuara në aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.

Organika e sektorit shëndetësor përbëhej nga 7 (shtatë) punonjës prej të cilëve 1 (një) mjek me kohë part-time, 1 (një) stomatolog, 1 (një) farmacist dhe 4 (katër) infermierë. Stafi shëndetësor ishte i plotësuar sipas organikës me të punësuar me kohë të plotë, përveç mjekut i cili ishte i punësuar part-time.

Pavarësisht situatës pozitive, në intervistat e zhvilluara me të dënuarit, disa prej tyre paraqitën ankesa për vonesa në kryerjen e vizitave mjekësore nga mjekët e institucionit, si dhe për vizitë nga mjekët specialistë pranë Spitalit Rajonal Lushnjë. Gjithashtu u verifikua regjistri i vizitave mjekësore të të dënuarve, ku rezultoi se për periudhën e muajit shtator 2023, stafi i mjekëve të institucionit kishte kryer 20 vizita mjekësore, ndërsa për konsulta te mjekët specialist jashtë sistemit të burgjeve ishin kryer gjithashtu 5 vizita mjekësore. Trajtimi mjekësor i pacientëve, kryhej në bazë të protokolleve shëndetësore me rekomandim të mjekëve të institucionit dhe mjekëve specialistë pranë Spitalit Rajonal Lushnjë ose Qendrës Spitalore të Burgjeve në Tiranë.

Në IEVP Kosovë-Lushnje në katin e parë të godinës B ishte përshtatur një ambient për Seksionin e Kujdesit të Veçantë (SKV), në të cilin trajtohen të sëmurë me probleme të shëndetit mendor. Në rastet e urgjencave dhe shoqërimin e pacientëve për në Spitalin Rajonal në Lushnje, institucioni ka në dispozicion edhe një mjet ambulancë, e cila është e re dhe në gjendje pune.

Për terapinë e të sëmurëve kronikë dhe atyre akutë, ndiqej procedura sipas protokollit shëndetësor dhe njëkohësisht të masave së sigurisë në burgje, duke qenë vetë prezent në momentin e marrjes së terapisë dhe mos lënien e medikamenteve në dhomat e tyre.

---

¹¹Rregullorja e Evropiane e Burgjeve Pika 25.1 dhe 25.2;
<http://ëëë.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

Dhoma e vizitave të të dënuarëve dhe konsultave ndodhej në një godinë me vete, ngjitur me ambientet e takimeve me familjarët. Dhomat e vizitave ishin të plotësuara me krevat, karrige, rafta për mbajtje ilacesh etj. Gjithashtu, dhoma ishte mbajtur pastër nga ana higjieno-sanitare. Ndërsa dhoma e stomatologut dhe farmacia ndodheshin në një godinë jashtë regjimit të brendshëm. Dhoma e stomatologut ishte e rregullt, e pajisur me autoklavë dhe poltron të ri dhe funksiononte rregullisht për ofrimin e shërbimeve të nevojshme.

Gjendja shëndetësore e të dënuarve, paraqitet si më poshtë vijon:

- 21 pacientë të sëmurë kronikë,
- 2 pacientë të sëmurë diabetikë;
- 3 pacientë të sëmurë të shëndetit mendor;
- 3 pacientë ish-përdorues të lëndëve narkotike (me metadon).

Nga shqyrtimi i dokumentacionit të stafit mjekësor e në veçanti atij të mjekut, u konstatua se, nga ana e tij ishin siguruar konsultime të vazhdueshme me të paraburgosurit. Sa i përket regjistrave, dhe konkretisht atyre të vizitave mjekësore, mjekimeve, konsultave të specializuara në Spitalin Rajonal të Qytetit ose në Qendrën Spitalore të Burgjeve Tiranë, të personave me çrregullime të shëndetit mendor dhe abuzuesve me substanca narkotike/alkoolit, personave që refuzojnë terapinë, si dhe regjistri i informacionit 24 orësh të infermierëve, u gjetën të gjithë të sekretuar dhe të mbajtur në rregull. Kartelat mjekësore ishin të mbajtura në rregull dhe të mbyllura në dollap me çelës.

Nga këqyrja e regjistrit për rastet e dëmtimeve fizike të të dënuarve apo përdorimit të dhunës, nuk u konstatua asnjë ngjarje e evidentuar apo e referuar nga personeli shëndetësor i institucionit ndaj tyre.

Theksojmë se, institucioni ishte i furnizuar me sasinë e nevojshme të medikamenteve të urgjencës edhe për të sëmurët kronikë, të cilat shpërndaheshin nga stafi shëndetësor i infermierëve, sipas rekomandimit të mjekëve specialistë.

Skema e rimbursimit të ilaçeve për të sëmurët kronikë, funksiononte sipas kontratës tre palëshe të lidhur mes FDSKSH-së, depos farmaceutike dhe institucionit, e cila i referohej historikut të sëmundjeve për çdo të dënuar, si dhe kartelave shëndetësore të të dënuarit të plotësuar nga mjeku i institucionit. Njëkohësisht, furnizimi me ilaçe i institucionit kryhej periodikisht nga sektori i shëndetësisë në Drejtorinë e Përgjithshme të Burgjeve, si dhe blerjes së drejtëpërdrejtë të medikamenteve me fondet e akorduara në buxhetin e institucionit.

Institucioni i Avokatit të Popullit, vlerëson kushtet infrastrukturore të krijuara për ofrimin e shërbimit shëndetësor të të dënuarve, por thekson se, mungesa e mjekut me kohë të plotë dhe mosfunksionimi i këtij shërbimi për t'iu përgjigjur në kohë kërkesave dhe nevojave me të të sëmurëve në këtë institucion, shkakton në mënyrë të drejtëpërdrejtë shkeljen e së drejtës për qasje deri te mjeku nga ana e personave të dënuar.

Lidhur me këtë konstatim, KPT (CPT) në rolin e monitoruesit ndërkombëtar të respektimit të drejtave të të burgosurve, ka rekomanduar se: *“Derisa qëndrojnë në burg, personave të dënuar duhet tu mundësohet qasja deri te mjeku në çdo kohë, pa marrë parasysh faktin e regjimit të burgosjes së tyre” dhe se, “shërbimi shëndetësor duhet të organizohet në atë*

mënyrë, që do të mundësojë që kërkesat për konsultime mjekësore të ofrohen pa zgjatje të pa nevojshme”.

Në këtë kuadër, vlen të theksohen edhe përcaktimi në Rregulloren Evropiane të Burgjeve, ku thuhet shprehimisht se: *“Autoritetet e burgut ruajnë shëndetin e të gjithë të burgosurve që janë në kujdesin e tyre. Shërbimet mjekësore në burg organizohen në bashkëpunim të ngushtë me administrimin shëndetësor të komunitetit ose të shtetit. Të burgosurit i ofrohen shërbimet mjekësore, kirurgjike dhe psikiatrike, duke përfshirë dhe ato shërbime që janë të disponueshme në komunitet”¹².*

Në vijim, grupi i punës konstatoi se në farmaci kishte disa ilaçe të cilat kishin skaduar rishtazi (deri në tre muaj më parë). Ky fakt iu bë me dije si farmacistit ashtu dhe drejtuesit të institucionit të cilëve iu kërkuar nisja e menjëhershme e procedurës për asgjësimin e tyre.

Për sa më sipër dhe në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku thuhet se: *“Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”*; të nenit 21, germa “b” të ligjit nr. 8454 dt. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, ku thuhet se: *“Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të nenit 81, pika 2/b të ligjit Nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, ku parashikohet midis të tjerash se: “Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca: b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohen trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura, trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor ose poshtërues”.*

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave të menjëhershme, për gjetjen e fondeve përkatëse për ndërtimin/rikonstrukcionin e godinave të banimit të të dënuarve në IEVP Kosovë-Lushnjë, për të siguruar ambiente të përshtatshme dhe dinjitoze.
2. Marrjen e masave të menjëhershme, për hidroizolimimin e tarracës të godinës së banimit, për eliminimin e lagështirës në dhomat e të dënuarve dhe në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve.
3. Marrjen e masave të menjëhershme, për plotësimin e pozicionit të mjekut me kohë të plotë ose 2 mjekë me kohë të pjesshme me qëllim ofrimin e shërbimit shëndetësor për të dënuarit, mbi bazën e standardeve të parashikuara në legjislacionin në fuqi dhe protokolleve shëndetësore, sipas kategorive të të sëmurëve.
4. Marrjen e masave të menjëhershme, për plotësimin në sektorin e policisë, kryesisht në pozicionin e specialistit të policisë të rolit të mesëm (3 oficerë) dhe 4 specialistë të rolit bazë, që ndikojnë në nivelin e gadishmërisë dhe të sigurisë të këtij institucioni.

---

¹² Rregullorja Evropiane e Burgjeve, pika 39, 40.1, 40.5;

5. Marrjen e masave të menjëhershme, për fillimin e procedurës për asgjësimin e të gjitha medikamenteve të cilat iu ka kaluar afati i përdorimit dhe zëvendësimin e tyre me medikamente të reja.
6. Marrjen e masave të menjëhershme, për akomodimin e personave të moshës 18-21 vjeç në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualët e sigurisë për këtë kategori.
7. Marrjen e masave të menjëhershme, për të realizuar mbulimin me kamera në të gjithë ambientet e I EVP Kosovë-Lushnjë, të ambienteve të brendshme të institucionit si dhe ato të kuzhinës, pasi masa 45% që mbulohet aktualisht është e papërshtatshme.
8. Marrja e masave të menjëhershme për përmirësimin e menjëhershëm të kushteve në dhomat e observimit dhe veçimit dhe pajisjen me mjetet e nevojshme.
9. Marrjen e masave të menjëhershme, për zëvendësimin e enëve të vjetëruara të kuzhinës që shërbejnë për shpërndarjen e ushqimit të të dënuarve, me enë të reja, si dhe mbajtaj pastër nga ana higjieno-sanitare e ambienteve të kuzhinës.
10. Marrjen e masave, për instalimin në godinën e të dënuarve të sistemit qendror për ngrohje/ftohje, si dhe ndërprerjen e lidhjeve të kabllave të rezistencave elektrike që përdoren për ngrohje, pasi përbëjnë rrezik për jetën e të dënuarve.
11. Marrjen e masave të menjëhershme, për shtimin e operatorëve telefonike dhe vënien në punë të aparateve të telefonave që ndodhen në regjimin e brendshëm, për plotësimin e nevojave të të dënuarve për kryerjen e bisedave telefonike me familjarët e tyre.
12. Marrjen e masave, për emërtesën e menjëhershme të ndarjeve të ambienteve të përbashkëta, të atyre të kujdesjeve shëndetësore, të takimeve speciale, të ambienteve të takimeve me familjarët, sipas godinave përkatëse, për orientimin sa më mirë të stafit përgjegjës në ofrimin e shërbimeve në këtë institucion.
13. Marrjen e masave të menjëhershme, për përmirësimin e kushteve higjieno-sanitare, për eliminimin e lagështirës në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve dhe vendosjen e tyre në funksion.
14. Marrjen e masave të menjëhershme, për afishimin e postërave me të drejtat e të dënuarve dhe të paraburgosurve, për të qenë sa më të aksesueshme për to.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454, datë 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj,

KOMISIONER

Ahmet PRENÇI

